

Posudek bakalářské práce Martina Hložka

„Oscilační zóna kontinentálního zalednění v Lužických horách“

Bakalářská práce Martina Hložka přináší ucelené zhodnocení literatury týkající se kontinentálního zalednění v širším prostoru Lužických hor. Práce je vhodně strukturovaná do jednotlivých kapitol a stěžejní část představuje právě zhodnocení dosavadních publikovaných prací. Terénní rekognoskace a znalosti dříve publikovaných prací vedly autora k výběru profilu pro případné studium maximálního dosahu kontinentálního ledovce v severním svahu Lužických hor s pomocí tvrdoměrného měření. K práci mám řadu připomínek, většinou se však jedná jen o nešťastně zvolené nebo nelogické formulace.

Připomínky:

K popisu geologické situace by rozhodně bylo vhodnější použít modernější geologické literatury a nikoliv prací fyzicko-geografických. Tak by se autor dozvěděl, že rozsáhlý výchoz horniny s. od Jedlové již dnes nepopisujeme jako droby, ale jako fylity a metadroby. Jedná se totiž o kontaktně metamorfované sedimenty pláště lužického plutonu náležející machnínské skupině neoproterozoického stáří (tedy nevznikly na rozhraní archaika a proterozoika, jak je citováno z jisté obecně geografické práce). Kromě toho tyto metasedimenty nepatří k vlastnímu lužickému plutonu, jak by se z textu mohlo zdát, ale tvoří jeho plášť. Obdobně by se autor v nové geologické literatuře dozvěděl, že březenské souvrství budující z. část Lužických hor celé spadá do coniaiku a do santonu nepřesahuje. Santonského stáří je pouze nejmladší člen výplně České křídové pánve a to souvrství merboltické vyskytující se dále na Z. V textu je nejednotně používáno termínů proterozoikum a starohory. Vhodnějším označením pro velkou část terciérních vulkanitů by jistě bylo bazaltoidy, protože čistých bazaltů se v oblasti Lužických hor vyskytuje poměrně málo a dominantní jsou zde především bazanity, trachyandezity a tefrity, které tvoří nejvyšší vrcholy především v z. části Lužických hor (např. vrcholy Javor, Hřebeč, Popel). Proč je v rešeršní kapitole použit termín znělec, když ve FG charakteristice je psáno o fonolitech? Co je myšleno větou: „Prvohorní pískovce a prachovce se v malém množství dochovaly na severních svazích.“ Jedná se o metasedimenty jítravské skupiny vycházející na povrch pouze v nejvýchodnější části Lužických hor mezi Dolním a Horním Sedlem nebo o něco jiného? To, co Králík (1989) na mnoha místech tvrdí nemá doloženo, proto není možné psát, že přináší doklady pro trojí překročení Jítravského sedla. Uvažuje o tom, ale nijak to nedoložil.

To, že je nejdeštivější oblast Jedlové se sice čtenář dozví, ale nedozví se nikde tamější průměrné srážkové úhrny. Obecně řečeno dost dobře nechápu, jakou souvislost s řešenou problematikou mají klimatická regionalizace, vegetační kryt a uměle introdukované druhy savců? Místo ztrácení času obecnou FG charakteristikou bych raději uvítal lépe zpracovanou rešerši týkající se litologie hornin Lužických hor, protože ta má pro studovanou problematiku zásadní význam.

Pozor na častou záměnu významu slov průzkum a výzkum. Slovní spojení radionuklidovou metodou není vůbec šťastné. Přeložit trimline jako střížnou linii také nepovažuji za nejvhodnější. Weathering limit není limit zvětrávání, ale hranice zvětrávání; limit by mohl být chápán jinak. Co to je izotopové datování kosmogenních prvků? Prvek, izotop a nuklid nejsou to samé! Kromě toho, pokud je mi známo, tak jsou datovány horniny a to právě použitím kosmogenních nuklidů. Tvrdoměrnými měřeními není možné určit stáří povrchu hornin! Jedná se o stáří relativní! Jítravské sedlo již neleží v Jizerských horách, jak je správně napsáno v úvodu práce, ale chybně na s. 17. Zajímalo by mě také, která sedla v Lužických horách a Ještědském hřbetu dosahují nižší nadmořské výšky než Jítravské sedlo, jak je napsáno na s. 17? Materiál říčních teras neumožňuje korelaci severského a alpského zalednění, ale korelaci stratigrafických systémů pro obě zalednění používaných. Stáří deglaciace na Šluknovsku nebylo odhadnuto, ale stanoveno a to právě datováním kosmogenními radionuklidy. Pomlčka je používána pro rozmezí nebo rozpětí a lze ji do jazykového vyjádření přeložit jako *až* nikoliv jako *a*; proto autorem použitá spojení: mezi 200–400 m; mezi 6–7 °C; mezi 700–1000 mm nemají logiku. Buď je třeba napsat mezi 200 a 400 m nebo v rozpětí 200–400 m. Spojení continental ice sheet, se v angličtině nepoužívá; buď ice sheet nebo continental glacier. Mluvit na našem území o skandinávském kontinentálním ledovci také není zrovna šťastné.

Z obr. 1 není naprosto jasné, co jsou Lužické hory. Výběr sídel je velmi prapodivný; např. chybí Nový Bor a jsou zde však vesničky jako Nová Starost; proč? V daném území se nacházejí pouze tato tři sedla? Neměla by být jejich popiska trochu jiná? Např. ledovcem překročená sedla?

Obr. 2 – mapka je slepá, naprosto nevhodná pro orientaci. Když je v textu napsáno, že pro polohu Lužických hor se máme podívat do obr. 2, tak z tohoto obrázku čtenář může o jejich pozici usuzovat jedině na základě průběhu státní hranice. Tohle však již je problém vycházející z původní práce, z které autor čerpal. Poznámka u obrázku 2 je lehce zavádějící, protože např. v Českém středohoří nebylo kontinentální zalednění nikdy doloženo.

V tabulce 1 záhlaví třetího sloupce by nemělo být „Výchozí polyglacialistický systém“, protože polyglacialistickým systémem byl pouze koncept Soergelův.

Chybějící citace a další připomínky k citované literatuře:

Nývlt (2008)

Woldstedt (1950)

Nývlt (2002) – nevím, že bych v tomto roce něco relevantního publikoval

Proč je Prokop (1948b), když je to jediná citovaná práce tohoto autora v daném roce?

Proč je Balatka (1996a), když je to jediná citovaná práce tohoto autora v daném roce?

Králík (1995) – neexistuje; správně má být Macoun – Králík (1995)

Ballantyne et al. (1998) – vypsát všechny autory v seznamu literatury

Nývlt et al. (2008) – vypsát všechny autory v seznamu literatury

Citace nejsou mnohdy seřazeny abecedně.

Doporučená literatura:

Berger, H.-J., Zitzmann, A., Opletal, M., Nývlt, D., Valečka, J., Prouza, V., Badura, J., Przybylski, B. (2002): Geologische Übersichtskarte 1:200000, CC 5550 Görlitz. Bundesanstalt für Geowissenschaften und Rohstoffe, Hannover.

Pospíšil, J., Domečka, K., red. (1998): Geologická mapa ČR, List 03 – 13 Hrádek nad Nisou, 1:50 000. Český geologický ústav, Praha.

Steding, D. (1998): Geologische Karte der eiszeitlich bedeckten Gebiete von Sachsen 1:50 000. Blatt Zittau 2770, Sächsisches Landesamt für Umwelt und Geologie, Freiberg.

Valečka, J., red. (1999): Geologická mapa ČR, List 02 – 24 Nový Bor, 1:50 000. Český geologický ústav, Praha.

Valečka, J., Adamová, M., Burda, J., Dušek, K., Fediuk, F., Kořán, V., Manová, M., Nekovařík, Č., Nývlt, D., Opletal, M., Prouza, V., Rambousek, P., Šalanský, K. (2006): Základní geologická mapa České republiky 1:25 000 s Vysvětlivkami 02-242 Dolní Podluží. 58 + 3 pp. Česká geologická služba, Praha.

Závěrečné zhodnocení

Většina zásadnějších připomínek k předložené práci pramení z použití nevhodné, především geografické literatury, přestože pro zadané téma je právě geologická situace podstatná. Očekával bych proto rozsáhlejší použití moderních geologických map a prací, kterých v daném území v posledních dvou desetiletích vzniklo velké množství. Litologická predispozice je totiž pro případné použití tvrdoměrných měření ke stanovení maximálního

dosahu zalednění zásadní a dle mého názoru není v práci dostatečně diskutována. V některých případech jsou nekriticky přebírány některé závěry a vývody autorů, ono bohužel ne vše co je publikováno musí být nutně správně. To se však stává i zkušeným vědeckým pracovníkům, takže v tomto nevidím zásadnější problém. Přes všechny výše zmiňované připomínky však považuji bakalářskou práci Martina Hložka za velmi pečlivě zpracovanou a přinášející ucelený souhrn publikované literatury k danému tématu a jednoznačně ji doporučuji k přijetí.

Daniel Nývlt

5.6.2009, Brno